

LA CIRCULACIÓ DE LA INFORMACIÓ ENTRE VIC I BARCELONA DURANT LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

XEVI CAMPRUBÍ PLA

The circulation of information between Vic and Barcelona during the War of Succession

A l'edat moderna, la comunicació entre els pobles i ciutats de Catalunya estava assegurada gràcies a un sistema de correu del tot organitzat. La correspondència va permetre, d'aquesta forma, que la informació sobre els esdeveniments relacionats amb la Guerra de Successió arribés a Vic amb relativa rapidesa. A més, l'ús de la impremta va afavorir la difusió de notícies i va facilitar que les cartes oficials enviades per les institucions de Barcelona fossin repartides per tot el territori.

Paraules clau: Correu, impremta, gasetes, Rafael Figueró.

In the early modern period, communication among Catalan towns and cities was assured thanks to a well-organized post system. This network made it possible for events related to the War of the Spanish Succession to arrive at Vic relatively quickly. In addition, the use of printing made the circulation of news easier along with the distribution throughout the territory of official letters issued by Catalan political institutions.

Keywords: Postal system, printing, gazettes, Rafael Figueró.

Una part de l'armada de guerra que França tenia als ports de Brest i de Toló es trobava, l'estiu de 1704, davant la ciutat de Barcelona. A petició de Felip V, el rei Lluís XIV havia ordenat al comte de Tolosa, almirall de la flota francesa, reforçar les costes catalanes, no debades el maig d'aquell any la capital havia estat atacada per l'exèrcit de l'arxiduc Carles d'Àustria i els seus aliats. El 4 d'agost, els diputats del General, reunits en consistori, deliberaren en relació a una carta, datada el dia anterior, que els havia fet arribar Francisco Fernández de Velasco. El virrei de Catalunya es mostrava disgustat perquè havia rebut informació que des de Barcelona s'havien escampat uns papers que contenien «*la sediziosa y sacrílega voz de que el señor conde de Tolosa había pedido para refresco de su armada, diez mil doblones y la mitad de la plata de las iglesias*». Davant la «*notoria falsedad deste echo*», el virrei Velasco manava als diputats del General que fessin tot el possible «*para sacar deste engaño a los que huviesen sido capaces de dar crédito a tan enorme maldad*» i que, en conseqüència, enviessin cartes a totes les ciutats i viles del Principat, per tal de «*desengañar a la Provincia de que los que esparzen estas voces tan apartadas de la verdad sólo tiran a infizionarla por sus pasiones y fines particulares*».¹

1. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1701, part 6a, Sèrie General (N), 264, f. 984.

Per aquest motiu, els diputats de la Generalitat van enviar còpies d'una carta circular a les principals ciutats de Catalunya a través de quatre correus extraordinaris, amb la instrucció que els diputats locals «també per propis de a peu las distribuescan per las poblacions més principals de sas collectas». Evidentment, per poder repartir cartes per tot el Principat, els diputats van necessitar el suport de la impremta. D'aquesta manera, Rafael Figueró, l'«estamper del General», va rebre l'encàrrec d'imprimir-ne un total de mil còpies. Tot i que el contingut de la carta ocupava un sol full, els componedors i premsistes del taller de Figueró van treballar de valent, ja que aquell mateix dia, 4 d'agost, Miquel Creus, un dels quatre correus a peu, sortia de Barcelona en direcció a Vic. L'endemà, Miquel Sauleda, diputat local d'aquesta ciutat, certificava que unes quantes còpies havien arribat a les seves mans: «Dich jo, baix firmat, que tinch rebut de Miquel Creus un plech de cartas circulars, vuy, en Vich, a 5 de agost 1704».²

Tot seguit, el correu, prosseguint la missió que li havia estat encomanada, va portar les cartes impreses a les poblacions de Camprodon, Puigcerdà, la Seu d'Urgell, Viella, Tremp, Organyà, Berga i, finalment, Manresa, ciutat on va arribar el 17 d'agost. Creus, per tant, va caminar uns 600 quilòmetres en 13 dies, recorrent una mitjana d'aproximadament 46 quilòmetres diaris.³

L'objectiu d'aquest article, per tant, és mostrar, prenent el cas de Vic, que a la Catalunya moderna existia un sistema de comunicació perfectament organitzat el qual, gràcies al correu, permetia la circulació de la informació entre Barcelona i la resta del territori d'una forma eficient i, fins i tot, relativament ràpida, tenint en compte les possibilitats de l'època. A més, entre Vic i la capital funcionava un servei de correu ordinari, de forma setmanal, cosa que afavoria la relació entre les dues ciutats i, fet i fet, contribuïa a cohesionar el territori. A banda de tot això, cal destacar també la importància que va adquirir la impremta, en tant que instrument que permetia la ràpida reproducció dels documents que les autoritats enviaven a totes les ciutats i viles de Catalunya. En aquest aspecte va sobresortir la figura de Rafael Figueró, un impressor natural de Manlleu que durant més de quaranta anys va exercir aquest ofici per a les principals institucions polítiques del país.

L'estafeta, una revolució comunicativa

La carta manuscrita era el principal suport amb el qual es transmetia la informació a distància a l'època moderna. La circulació de cartes era possible gràcies a l'existència d'un sistema de correu que funcionava a través de dos tipus de mis-

2. El pagament fet a Rafael Figueró per aquesta feina consta a: ACA, Generalitat, Llibre de correu i menut, 1702-1706, Sèrie G, 47/54, f. 31v, 7 de setembre de 1704. Un exemplar d'aquesta carta impresa —que comença amb la frase «Lo vigilante cuidado y incansable aplicación...»— es troba a: Biblioteca de Catalunya (BC), F. Bon. 5004. El manuscrit original a: ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1701, Part 6a, Sèrie General (N), 264, f. 984. La certificació signada per Miquel Sauleda, diputat local de Vic, figura a: ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1704, part 1a, Sèrie General (N), 265, f. 8.

3. ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1704, part 1a, Sèrie General (N), 265, f. 7v, 20 d'agost de 1704. Joan de las Casas, que tenia arrendat el servei de correu del General, va cobrar 40 lliures pel viatge realitzat per Miquel Creus. En total, els quatre correus enviats per ordre dels diputats van tenir un cost de 75 lliures i 16 sous, a raó de 8 sous per llegua caminada.

satgers: els propis o extraordinaris, que treballaven en moments puntuals, generalment per encàrrec de les institucions —com és el cas de Miquel Creus, esmentat a l'inici—, i els ordinaris, un servei regular obert a particulars. Els correus propis podien ser a peu o a cavall —més ràpids però també més costosos—, mentre que els ordinaris acostumaven a fer el trajecte caminant. El sistema s'assegurava a través de les anomenades «postes», unes parades repartides per tot el territori que permetien el relleu de persones o cavalls.

La utilització de correus propis a cavall feia possible que la informació circulés a una velocitat que, en el context de l'època, podia resultar fins i tot sorprenent. Així, el juliol de 1672 el comte de Pötting, ambaixador imperial a la cort de Madrid, quedava astorat en veure que un correu extraordinari, seguint la ruta del Tirol, li havia portat una carta de Viena en 15 dies. «*Que parece cosa sobrenatural*», escrivia l'ambaixador.⁴

Un altre exemple l'aporta Anton Garau, un correu a cavall que, per ordre del Consell de Cent, va sortir de Barcelona en direcció a Madrid a les dues del migdia del 22 de juny de 1693. El dia 25, a les sis de la tarda, és a dir, 76 hores després de sortir, el correu lliurava un plec de cartes a Benito de Pelegrí, agent del Consell de Cent a la cort castellana.⁵

Més espectacular encara és el cas que relata Francesc de Castellví, segons el qual la notícia de la mort del rei Carles II —el primer de novembre de 1700— va arribar a coneixement de Lluís XIV, que aleshores es trobava a Fontainebleau, a uns 1.200 quilòmetres de Madrid, en només quatre dies. Segons aquest historiadore, això fou possible «*porque su embajador tenía dispuestas postas dobles en toda la carrera*»; és a dir, en previsió de l'esdeveniment s'havia reduït a la meitat la distància que havia de recórrer cada cavall.⁶

En qualsevol cas, com es pot veure, els correus propis a cavall eren gairebé exclusius de les grans institucions i eren utilitzats preferentment en ocasions importants. La raó no era altra que l'elevat cost que suposava aquest servei. Un exemple prou clar l'aporta el viatge que Joan de las Casas, correu del General, va fer a Luzzara l'agost de 1702, per tal de lliurar una carta al rei Felip V, que aleshores participava en la campanya militar d'Itàlia. El correu va recórrer més de 2.000 quilòmetres, cosa que, segons el compte que va presentar als diputats, va suposar un cost de 1.111 lliures, una quantitat que fins i tot el mercader més adinerat s'estalviaria de gastar a l'hora d'enviar una carta.⁷

4. NIETO NUÑO, Miguel. *Diario del conde de Pötting, embajador del Sacro Imperio en Madrid (1664-1674)*. Vol. II. Madrid: Escuela Diplomática, 1990, p. 277.

5. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), Consell de Cent, Lletres comunes, 1601-1714, 1B-X-130, s.f., 22 de juny de 1693.

6. CASTELLVÍ, Francesc. *Narraciones históricas*. Vol. 1. Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada, 1997, p. 87. L'apreciació de Castellví és tècnicament possible, ja que pressuposa que els correus a cavall van recórrer una mitjana de 300 quilòmetres diaris. Val a dir que, avui en dia, en les competicions extremes, els genets cobreixen una distància màxima de 160 quilòmetres amb un mateix cavall en unes dotze hores.

7. ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1701, part 3a, Sèrie General (N), 261, f. 369, 11 d'octubre de 1702.

L'elevat cost dels correus propis fou, per tant, una de les raons que van afavorir la implantació del servei ordinari obert a particulars. Un dels països pioners en fer-ho fou la República de Venècia, on la família Tasso, al segle XVI, va establir una ruta que unia aquesta ciutat amb Roma i Milà amb horaris regulars. L'aparició del correu ordinari, conegut també com a «estafeta», va suposar una revolució a nivell comunicatiu, ja que l'increment de la circulació de cartes va abaratir el preu del servei, cosa que, a la vegada, va contribuir a popularitzar el fenomen.⁸

El trànsit de correspondència pel territori europeu era possible gràcies a l'existència d'uns acords internacionals que van permetre establir una xarxa que cobria pràcticament tot el continent. La principal ruta de correu ordinari de la monarquia hispànica la constituïa l'anomenat «*correo de Flandes*», el qual, passant per la frontera d'Irún, comunicava Madrid amb Brussel·les per via de París. Una altra gran ruta era la del «*correo de Italia*», que, sortint de la Península també per Irún, enllaçava Madrid amb Roma passant per Lió i Milà. Una variant de la connexió amb Itàlia es feia a través del traçat que unia Madrid i Barcelona, des d'on els correus podien prendre la via terrestre cap a Perpinyà, seguint la ruta del «*correo de Francia*», que enllaçava la capital catalana amb París passant per Lió; o bé l'opció marítima, és a dir, des de Barcelona en direcció als ports italians.

L'estafeta entre Madrid i Barcelona fou establerta a principis del segle XVII. A partir d'aleshores, un servei setmanal, a peu, unia aquestes dues capitals passant per Saragossa, emprant set dies en fer tot el trajecte. De la mateixa manera, existia una estafeta que unia Madrid amb València, així com també una altra que anava des d'aquesta ciutat fins a Barcelona. La capital catalana, al seu torn, estava unida amb França a través de l'estafeta de Perpinyà.⁹

La comunicació amb l'interior del país

D'aquesta forma, dos grans eixos de correu travessaven el territori català de ponent a llevant i de sud a nord, de manera que la majoria de grans ciutats —com Lleida, Tortosa, Tarragona o Girona— quedaven unides amb Barcelona. La comunicació d'aquestes poblacions —i de les que es trobaven al llarg del trajecte— amb la capital estava, per tant, perfectament assegurada. Això no vol dir, tanmateix, que els llocs apartats dels dos eixos —com era el cas de Vic— es trobessin en una situació d'incomunicació. Les institucions polítiques amb seu a Barcelona estaven, tal i com ha estat explicat, en contacte permanent amb totes les poblacions de Catalunya, gràcies al concurs dels correus propis i a la intermediació de les subdelegacions locals.

8. MONTÁÑEZ MATILLA, Maria. *El correo en la España de los Áustrias*. Madrid: CSIC, 1953, p. 134. Sobre la implantació del correu a Venècia vegeu: BURKE, Peter. «Early Modern Venice as a Center of Information and Communication». A: MARTIN, John; ROMANO, Dennis (eds.). *Venice Reconsidered. The History and Civilization of an Italian City-State, 1297-1797*. Baltimore: Johns Hopkins University, 2000. p. 391-392.

9. Sobre la implantació de l'estafeta a Espanya vegeu: ALCÁZAR, Cayetano. «Los orígenes del correo moderno en España». *Revista de la Biblioteca, Archivo y Museo*. [Madrid], XVIII (1928). Per a l'inici del sistema de correu a Catalunya vegeu també: CAMPINS DE CODINA, Javier. *El correo en Cataluña*. Barcelona: José Porter, 1951.

Un exemple que permet mostrar el grau de connexió entre la capital i l'interior del país l'ofereix el procés de la visita, una mena d'auditoria a la qual la Generalitat sotmetia els diputats locals i els taulers. Cada tres anys els visitadors de torn feien arribar unes cartes impreses a tots els pobles i ciutats de Catalunya, per tal que les persones implicades estiguessin al corrent de l'inici del procediment. El dietari de la visita reflecteix amb molta precisió el trajecte i els horaris emprats pels missatgers. Així, per exemple, el 20 de setembre de 1710 els visitadors d'aquell trienni van ordenar a Francesc Mateu, correu a peu, que, «ab tota diligència, sens detenir-se en alguna part», es dirigís a Girona, Castelló d'Empúries, Camprodon, Berga, Bagà i Vic, «y en cadauna de dites parts, que són caps de collectas en que se troba Deputació local, donarà al diputat local eo a son llochtinent o assessor, lo plech de dits Il·lustríssims senyors visitadors».¹⁰

De retorn a Barcelona, el correu va lliurar als visitadors els certificats, signats pels diputats locals, conforme els havia donat les cartes. Segons aquests rebuts, Francesc Mateu va arribar a Girona a les set de la tarda del dia 23 de setembre, a Castelló d'Empúries a les cinc de la tarda de l'endemà, a Camprodon a les onze del matí del 26 de setembre i a Bagà a migdia del dia següent. Aquella tarda, a les set, Mateu lliurava les cartes al diputat local de Berga i un dia després, el 28 de setembre, a les cinc de la tarda, ja era a Vic.¹¹

D'altra banda, cal assenyalar que el sentit de la comunicació de les ciutats i pobles de l'interior amb la capital era bidireccional. Les autoritats locals també se servien de correus propis per fer arribar cartes a Barcelona, on un representant —anomenat síndic o agent— s'encarregava de lliurar-les a la institució corresponent. Així, per exemple, el gener de 1705 els consellers de Vic van pagar 2 lliures a Josep Santaló, un corder de la ciutat, per haver anat com a correu propi a Barcelona per portar unes cartes a Ignasi Abadal, que aleshores actuava com a agent dels consellers a la capital.¹²

A més, si era necessari els correus viatjaven fins i tot de nit, tal i com es desprèn d'un altre pagament ordenat pels consellers: «A 7 de dit [juny 1704] avem girat a Anton Roca, braser, per anar per correu fins a Barcelona y aver caminat de nits, tres lliuras, deu sous».¹³

De fet, un cop iniciada la Guerra de Successió, els consellers de Vic van procurar estar informats del que passava arreu del país. Per tal de «tenir ab tota individuació y certitut las notícias», l'abril de 1706 van determinar que el Consell tingués permanentment dos correus propis a la seva disposició, gastant «lo que sie menester».¹⁴

Gràcies a això, en alguna ocasió els consellers van enviar un correu propi més enllà del territori català:

10. ACA, Generalitat, Dietari de la visita del General de Catalunya, trienni de 1707, Sèrie G, 6-27, f. 73.

11. *Ibidem*, f. 79v.

12. Arxiu Municipal de Vic (AMV), Llibres de conselleria, 100, 1704-1705, f. 71.

13. *Ibidem*, f. 95.

14. AMV, Llibre d'acords, 4.29, 1705-1708, f. 69v.

«A 6 de setembre 1710, en virtut de deliberació de Consell de 29 del passat, se ha girat a Honofre Maig, sabater, ciutadà de Vich, vuyt lliuras y vuyt sous per ésser anat per propi de la present ciutat de Vich a la de Saragosa ab cartas a sa Magestat (que Déu guarde), encara que no arribà a dita ciutat de Saragosa per haver-lo trobat en las partidas de la Manrasana y danyat ab colps.»¹⁵

Els consellers de Vic, així doncs, disposaven d'un síndic o agent a Barcelona, que s'ocupava de fer les gestions necessàries davant les autoritats de la capital. Qui feia aquesta tasca l'any 1700 era el notari Ignasi Abadal, mentre que el 1705, arran de la seva mort, fou rellevat per Felip Gallart. Fer d'agent a Barcelona no deuria ser una tasca fàcil, almenys si fem cas de les paraules del notari Jaume Portell, que el 1706 exercia aquesta ocupació. L'agost d'aquell any, l'agent escrivia als consellers, assegurant-los que no atrapava la feina.

«Perdone V.S. de no allargar-me més en fer relasió, pues me disculpa lo estar reventat de córrer y escrírur de dias y nits, que estich atropelladíssim, però de una manera y altre sempre postrat a tot rendiment per obeyr tot los mandatos se servirá V.S. donar-me.»¹⁶

Fins i tot hi ha constància que Magí Vilana Perles, oncle de qui més tard seria secretari del rei Carles III, actuava com a agent de la ciutat de Vic a Madrid. Així, a principi de 1701 els consellers es van servir de Vilana Perles per tal d'adreçar una felicitació al rei Felip V, amb motiu de la seva arribada a Madrid:

«Per posar en sa Real mà [de Felip V] la carta [que] havien escrit al Excel·lentíssim marquès de Leganés, suplicant-lo se dignàs fer eix favor a la Ciutat, las quals cartas remeteren al doctor Magí Vilana Perlas, agent desta ciutat en Madrid, y que haurà cosa de quinse dies que reberen carta de dit doctor Perlas, con data dels dotze del passat [febrer de 1701], ab la qual avisa haver rebut ditas cartas y que ab tota solitud procurava posar aquellas en mà de dit senyor marquès.»¹⁷

Sigui com vulgui, el correu no només permetia la connexió entre Vic i Barcelona, sinó que feia més fàcil la comunicació amb altres ciutats de l'interior. El 1709, per exemple, davant del temor d'una ofensiva borbònica des de França, els consellers de Vic van estar en contacte permanent durant dies amb els jurats de diversos llocs —com Girona, Olot o Sant Feliu de Pallerols— gràcies a l'enviament de correus extraordinaris.¹⁸

15. AMV, Llibres de conselleria, 105, 1710, f. 114.

16. AMV, Correspondència rebuda, 8.15, 1700-1706, s.f., 22 d'agost de 1706.

17. AMV, Llibre d'acords, 4.27, 1700-1703, f. 25. Els consellers van escriure a Magí Vilana Perles els dies 13 de gener i 2 de febrer, tal i com es desprèn de la transcripció que figura al copiador de cartes del Consell de Vic. AMV, Correspondència enviada, 7.12, 1694-1701, s.f.

18. Vegeu, per exemple, les deliberacions del Consell de Vic d'agost i setembre de 1709. AMV, Llibre d'acords, 4.30, 1708-1710, f. 218-225.

Dues ciutats unides per l'estafeta

A banda d'això, existia un correu ordinari o estafeta que unia Vic amb Barcelona un cop per setmana. Resseguint els llibres d'acords del Consell s'observa com sovintegen les sessions celebrades en dilluns o en dimarts, gairebé sempre amb l'objectiu de tractar sobre el contingut de la correspondència rebuda. El dilluns 30 de juliol de 1703, per exemple, els consellers van deliberar en relació a una carta que els havia enviat el virrei de Catalunya. «Per quant est mig die per la estafeta hem rebut carta de sa Excel·lència...», explicava el conseller en cap als seus companys.¹⁹

De les deliberacions dels consellers de Vic es constata que coexistien, ben diferenciats, els serveis de correu ordinari i extraordinari. El dimarts 17 d'abril de 1708 el Consell es va reunir perquè «lo die antecedent reberen dos cartas del senyor don Ramon de Vilana Perlas, secretari de sa Magestat (Déu lo guarde), la una, és a saber, per la estafeta, y la altra per mà de Gabriel Pontich [un correu extraordinari]».²⁰

Encara un darrer exemple confirma que el dilluns era el dia de la setmana que l'estafeta procedent de Barcelona acostumava a arribar a Vic. El dimarts 14 d'agost de 1708 el conseller en cap s'adreçava als seus companys amb aquestes paraules: «lo die de ahir, per estafeta, reberen carta de don Francisco de Graell y Castelló [agent a Barcelona], ab la qual acompanyava y remitia adjunta una Real carta de la Reyna nostra Senyora». En aquesta carta, datada el 4 d'agost, la reina Elisabet Cristina de Brunsvic agraïa als consellers de Vic les mostres de gratitud expressades per aquests, també per carta, amb motiu de la seva arribada a Catalunya, a finals del mes anterior.²¹

Val a dir que, a banda de l'estafeta, els traguers també acostumaven a portar cartes de Barcelona a Vic, i viceversa. El 12 de febrer de 1705, Rafael Pagès escrivia als consellers des de Barcelona, tot dient-los: «quan portàvem las cartas al treginer, trobarem que ja fou fora, y axí mateix tots los demés».²²

De vegades, però, les institucions preferien utilitzar l'estafeta, com es constata de la carta que el notari Felip Gallart va escriure als consellers el juliol de 1705: «Las dos [cartes] antecedents que se me remeteren per lo concistori de la Deputació retorno a V. M. pera que per la primera ocasió de correu (no de treginers) las llancen a la estafeta, per convenir axís».²³

L'existència de dos serveis de correu ordinari —l'estafeta i els traguers— va provocar, fins i tot, un conflicte de competència. L'any 1707, Francesc Amat, correu major de Catalunya, va voler impedir que els traguers portessin cartes de Barcelona, cosa que va motivar una queixa formal del Consell de Vic. Els consellers, en aquest sentit, consideraven que els traguers —a qui anomenaven també «ordinaris»— eren molt necessaris, ja que, segons ells, un sol correu a la setmana —l'estafeta oficial— era del tot insuficient.

19. AMV, Llibre d'acords, 4.28, 1703-1705, f. 39.

20. AMV, Llibre d'acords, 4.29, 1705-1708, f. 314.

21. AMV, Llibre d'acords, 4.30, 1708-1710, f. 50.

22. AMV, Llibre d'acords, 4.28, 1703-1705, f. 327.

23. *Ibidem*, f. 398.

«Dijous proppassat, havent-se restituit los ordinaris en esta ciutat, molts dels ciutadans anarem (com és de costum) en las casas de aquells per cobrar resposta de las cartas que tenien fetas de differents particulars de eixa, per ocasió de llurs contratacions y negocis, y no havent dits ordinaris aportat ditas respostas, per haver-se'ls, per part de V.S., prohibit lo aportar cartas, fou universal lo desconsuelo y clamor que feren los ciutadans y habitants peraquè, además que ja may se ha practicat lo prohibir als ordinaris aportar cartas, ha de redundar en notori detriment del públich comers, anyadint a assò que no essent més que una sola vegada en la setmana lo arribu de la estafeta, de necessitat se haurien de mallograr a molts las importàncias, y tal vegada en negocis graves. Per lo que, per lo indispensable de nostra obligació, nos vehem precisats suplicar, com suplicam a V.S., se digne alsar la prohibició te feta a dits ordinaris de aportar cartas, puyz ha de redundar en evident utilitat de la cosa pública.»²⁴

La carta enviada pels consellers al correu major mostra que el servei ordinari no era utilitzat només per les autoritats, sinó que es tractava d'una eina imprescindible per als mercaders i comerciants de Vic. Alhora, la queixa del Consell és una prova de la importància que la defensa del lliure comerç —una reivindicació present en pràcticament tots els oficis a l'època— tenia també a les comarques de l'interior.²⁵

El conflicte provocat per Francesc Amat es va reproduir dos anys després, quan, de nou, el correu major va prohibir als traginers portar cartes de Barcelona. El primer de gener de 1709 els consellers de Vic van manar a Francesc Saleta i Morgades, síndic de la ciutat a la capital, que parlés amb el correu major, per tal de fer-li veure «lo desconsuelo universal que ha ocasionat la prohibició als ordinaris desta ciutat de poder aportar cartas, per los molts inconvenients se concidera ne han de resultar».²⁶

Dos dies després, Saleta responia als consellers, informant-los que s'havia reunit amb Amat. El síndic va intentar convèncer el correu major que el transport de cartes per part dels traginers era una «inveterada consuetud»; és a dir, una pràctica arrelada des de feia molt temps.

«Al Correu Major he parlat est matí sobre la novetat de voler impedir als traginers de portar cartas. Me a dit tenia eix orde per totas las que no y agués recomendació. He li ponderat la inveterada consuetut, la gran incomoditat se'n seguiria y que no cedint de tal pretenció recorreria V.S. a sa Magestat.»²⁷

24. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 185. Francesc Amat fou nomenat correu major de Catalunya pel príncep Jordi de Darmstadt el 12 de setembre de 1705, poc després del desembarcament aliat a Barcelona. CASTELLVÍ, *op. cit.*, vol. I, p. 528.

25. Sobre un altre afer semblant vegeu: CAMPRUBÍ, Xevi. «Llibres i lliure comerç a la Barcelona moderna: els conflictes entre l'impressor Rafael Figueró i la confraria dels llibreters (1671-1711)». *Recerques [Barcelona]*, 65 (2012), p. 75-107.

26. AMV, Llibre d'acords, 4.30, 1708-1710, f. 129v.

27. *Ibidem*, f. 132.

Al cap d'uns dies, Francesc Saleta informava els consellers que l'afer del correu encara no s'havia resolt, tot assegurant-los que Vic no era l'única ciutat que patia el problema. «Tinch entès que ab los traginers de Gerona està succehint lo mateix», deia l'agent.²⁸

Finalment, Saleta va aconseguir que el correu major autoritzés els traginers a portar cartes. Les paraules que l'agent va escriure als consellers uns dies després mostren que la causa del conflicte era que els traginers suposaven una competència per a l'estafeta:

«Avent-me conferit est matí ab lo Correu Mayor, no avent pogut lograr-o antes, li he de nou ponderat los graves inconvenients ab què topava voler privar los traginers que van y venan de exa a esta ciutat de portar cartas. (...) Lo cert és que-l he trobat més inclinat a cedir a sa pretenció que no la primera vegada, y a passat a dir-me desitjava en quant pogués donar gust a V.S., però que avia regonegut alguns excessos en eix particular de las cartas portan los traginers.»²⁹

D'altra banda, és important assenyalar que l'estafeta de Vic continuava el seu trajecte cap a Ripoll, mentre que la correspondència des d'aquesta ciutat fins a Puigcerdà s'assegurava gràcies a la intervenció de particulars. El setembre de 1707, Pere Màrtir Cerdà, diputat local de Puigcerdà, confirmava la recepció d'una carta de la Generalitat, advertint, però, els diputats que el correu entre Ripoll i la Cerdanya patia algunes dificultats:

«Rebo la de V.E. de data de 6 del passat ahir als 10 del present mes de setembre, vinguda a esta ciutat per la estafeta de Ripoll, advertint a V.E. Fidelíssima que la estafeta de Barcelona a Ripoll va ordinàriament, emperò de Ripoll a esta ciutat [Puigcerdà] vénen la cartas a diligèncias de alguns particulars [que] las remeten, altrament se detenen allà, com ha fet la que he rebut de V.E. Fidelíssima, y no se com és arribada en mas mans.»³⁰

De vegades, el correu entre Puigcerdà i Vic circulava també gràcies als traginers, a pesar que no sempre eren del tot diligents. Almenys, el maig de 1707 el sergent major Gerardo Megia culpava els missatgers del retard d'una carta que havia enviat als consellers de Vic.

«Señores, recibo la [carta] de V.M. de quatro del corriente y veo lo que son servidos decirme, y en respuesta digo que los tragineros desde el día quatro que estan despatxados, pero ellos an querido descansar un dia por su gusto. Oy parten desta villa de Puigserdán para esa ciudad.»³¹

A banda d'això, és molt possible que la ruta de correu de Barcelona a Puigcerdà tingués continuïtat cap a França, de manera que, tot creuant el coll de Pimorent, l'intercanvi de correspondència arribés fins a Foix i Tolosa de Llenguadoc. És interessant, en aquest sentit, el treball de l'historiador rossellonenc Patrici Pojada

28. AMV, Correspondència rebuda, 8.16, 1707-1712, s.f., 6 de gener de 1709.

29. *Ibidem*, s.f., 12 de gener de 1709.

30. ACA, Generalitat, Cartes rebudes, 1707-1708, Sèrie R, 112, f.151.

31. AMV, Correspondència rebuda, 8.16, 1707-1712, s.f., 6 de maig de 1707.

sobre Pere Fizes, un mercader de Barcelona que en la segona meitat del segle XVII mantenien correspondència amb comerciants de Tolosa a través d'aquesta ruta.³²

Tot plegat, mostra la importància de l'eix Barcelona-Vic-Ripoll per a la circulació de mercaderies i d'informació entre Catalunya i el regne de França. En això, sens dubte, hi van tenir un paper cabdal els traginers, un ofici que en ciutats com Vic, Manresa o Olot va créixer de forma espectacular a partir del segle XVI. Segons Albert Garcia Espuche, només pel que fa a la capital d'Osona a finals d'aquell segle hi treballaven 120 traginers, cosa que, en paraules d'aquest historiadore, va comportar «una gran revolució en el món del transport».³³

Una comunicació fluida

L'existència d'un sistema de correu, articulat a través de propis i d'ordinaris, va permetre que la ciutat de Vic i el seu entorn tinguessin una posició de privilegi en el sistema comunicatiu català. D'aquesta forma, la facilitat per enviar correspondència va beneficiar, en primer lloc, la comunicació de la capital d'Osona amb altres punts del territori, en especial amb Barcelona, cosa que, indubtablement, va afavorir les relacions comercials i la cohesió del territori. A més, el correu permetia l'arribada de notícies sobre els fets més importants que succeïen tant a la Península com arreu del continent europeu.

Així, per exemple, els rumors sobre la mort del rei Carles II, ocorreguda a Madrid el primer de novembre de 1700, van començar a circular per la ciutat de Vic una setmana després. El dia 9 d'aquell mes, els consellers de la ciutat escrivien als diputats de la Generalitat, amb motiu d'«haver-se distribuït en esta ciutat algunas veus, encara que confusas, de que la Divina Magestat se hauria aportat per sí la ànima del nostre Cathòlich Monarca y natural Senyor».³⁴

Aquell mateix dia, un cop enviada la carta, els consellers en reberen una del seu agent a Barcelona, Ignasi Abadal, datada el dia abans, 8 de novembre, en la qual els confirmava la notícia de la mort del rei, així com també que la successió a la

32. Patrici Pojada, professor de la Universitat de Perpinyà, va exposar el cas de Pere Fizes en una intervenció titulada «Les xarxes comercials transpirinques a la correspondència comercial: un estudi de cas de la segona meitat del segle XVII», en el marc del seminari de recerca «La xarxa urbana catalana i les relacions transpirinques als segles XVII-XVIII», celebrat el maig de 2014 al Departament d'Història Moderna de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona. Sobre aquest tema vegeu també: POJADA, Patrici. «Les xarxes comercials transpirinques al segle XVII». A: DANTÍ, Jaume (coord.). *Les xarxes urbanes a la Catalunya dels segles XVI i XVII*. Barcelona: Dalmau, 2011, p. 55-77.

33. GARCIA ESPUCHE, Albert. *Un siglo decisivo. Barcelona y Cataluña, 1550-1640*. Madrid: Alianza Editorial, 1998, p. 318. En relació a les xarxes comercials catalanes vegeu també: DANTÍ, Jaume. «La xarxa urbana catalana als segles XVI-XVII: un sistema complementari». A: DANTÍ, *Les xarxes urbanes...*, op. cit., p. 13-54. Sobre la xarxa de camins que facilitava la feina dels traginers vegeu: FONT I GAROLERA, Jaume. «El sistema de transports preindustrial i la vertebració històrica del territori català». A: DANTÍ, Jaume (coord.). *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*. Barcelona: Dalmau, 2005, p. 229-25, i ALBAREDA, Joaquim. «L'estat dels camins a la comarca d'Osona en el segle XVIII». *Ausa [Vic]*, XI/105 (1983), p. 39-46.

34. ACA, Generalitat, Cartes rebudes, 1700-1701, Sèrie R, 132, f. 80. Aquesta carta, juntament amb una altra de molt semblant enviada al virrei de Catalunya, figura al copiador de cartes del Consell de Vic. AMV, Correspondència enviada, 7.12, 1694-1701, s.f., 9 de novembre de 1700.

corona hispànica requeia en el duc d'Anjou. Tenint en compte que Abadal va haver d'escriure aquesta carta la tarda del 8 de novembre —quan la mort de Carles II es va fer pública a Barcelona—, la notícia va viatjar de la capital fins a Vic en menys de vint-i-quatre hores.³⁵

D'igual forma, existeixen altres exemples que mostren que durant la Guerra de Successió la informació entre Vic i Barcelona circulava amb força fluïdesa. El dia 31 de maig de 1704, a la una del migdia, dos segadors, actuant com a correus extraordinaris, es presentaren a casa de Josep Estanyol, conseller en cap de Vic, per tal d'informar-lo que l'armada aliada es trobava davant Barcelona. Els correus lliuraren al conseller una carta del príncep Jordi de Darmstadt, cap de l'exèrcit aliat, datada el dia abans, amb la qual l'antic virrei de Catalunya exigia als consellers la immediata obediència al rei Carles III i l'enviament d'homes per tal de contribuir a l'ocupació de la capital.³⁶

Els consellers de Vic van rebutjar el requeriment i, tot seguit, van manar que fos enviat un delegat a Barcelona per tal de posar-se al servei del virrei borbònic, Francisco Fernández de Velasco. Posteriorment, el 2 de juny, assabentats del fracàs de la temptativa aliada a través d'una carta que el virrei els adreçà el dia abans, els consellers li enviaren una resposta per felicitar-lo.³⁷

Un any després, quan, amb gran part de la comarca d'Osona revoltada, l'armada aliada va tornar a plantar-se davant Barcelona, la reacció dels consellers fou, de nou, prudent. La notícia de l'arribada de l'arxiduc Carles d'Àustria, el 22 d'agost de 1705, fou coneguda pels consellers de Vic tres dies després. Immediatament, van escriure al virrei Velasco posant-se, de nou, al seu servei.³⁸

La fidelitat de la ciutat de Vic a Felip V, tanmateix, no va durar gaire. El dia 1 de setembre el Consell va reunir-se per tractar el contingut de dues cartes —una de l'arxiduc Carles i l'altra del príncep de Darmstadt— que aquell mateix matí havia portat un enviat del capità Francesc Bernoya. Davant la presència de les tropes aliades a les portes de Vic, el Consell, presidit aleshores per Marcia Homs, va decidir donar obediència al rei Carles III.³⁹

35. AMV, Llibre d'acords, 4.26, 1697-1700, f. 305. El dia 8 de novembre, a les tres de la tarda, el virrei de Catalunya va informar els diputats de la Generalitat de la mort del rei. Tot seguit, la notícia fou feta pública a Barcelona. Dietaris de la Generalitat de Catalunya (DGC), vol. 9, p. 1.236-1.237.

36. AMV, Llibre d'acords, 4.28, 1703-1705, f. 237. La carta del príncep de Darmstadt, datada al camp de Barcelona el dia 30 de maig de 1704, es troba reproduïda íntegrament en l'acta de la sessió del Consell. Sobre el desembarcament aliat, que va tenir lloc el 27 de maig de 1704, i el primer intent de conquerir Barcelona vegeu: TORRAS I RIBÉ, Josep Maria. *La Guerra de Successió i els setges de Barcelona (1697-1714)*. 2a edició. Barcelona: Dalmau, 2007, p. 93-98.

37. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 75. La carta del virrei, datada el dia 1 de juny de 1704, figura inserida a: AMV, Llibre d'acords, 4.28, 1703-1705, f. 242. En el mateix llibre (f. 240) hi ha també inserida una carta de Rafael Pagès, el síndic enviat pels consellers a Barcelona, datada també el primer de juny, en la qual informa del fracàs de la temptativa aliada. D'igual forma, hi ha una carta enviada per la Generalitat als consellers de Vic, datada el 31 de maig, en la qual els diputats els insten a mantenir la quietud pública.

38. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 121, 25 d'agost de 1705. La bibliografia que ha tractat el paper dels «vigatans» durant la Guerra de Successió és extensa. Per a aquest cas concret, vegeu: ALBAREDA, Joaquim. «La revolta dels vigatans (Vic, 1704-1705)». *Ausa [Vic]*, XIII/120 (1988), p. 31-42, i JUNYENT, Eduard. *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona: Curial, 1980, p. 247-254.

39. AMV, Llibre d'acords, 4.28, 1703-1705, f. 427.

Dos dies després, els consellers escrivien al príncep de Darmstadt, assegurant-li que tota la ciutat estava delerosa de posar-se als peus del nou rei.

«Sereníssim senyor, per mà del capità don Francisco Bernoya reberem la [carta] de V.A. dels 26 del passat, junt ab lo Real orde de sa Magestat (Déu lo guarde). Y fonch tal lo alboroto y alegria que ocasionà a la ciutat, qual era la voluntat tenie de vèurer-lo en est son Principat y per besar-li sos peus y prestar-li lo jurament y homenatge de fidelitat.»⁴⁰

A partir d'aleshores, el conseller en cap de Vic va posar-se al capdavant d'un contingent d'homes i va desplaçar-se fins a Barcelona, per tal de col·laborar amb les tropes aliades en l'ocupació de la capital. Al llarg dels dies següents, la comunicació de la resta de consellers amb Marcia Homs —a qui es referien com «el coronel»—, així com també amb les autoritats de Barcelona, fou constant.⁴¹

D'aquesta manera, la notícia de la capitulació del virrei Velasco —signada el 9 d'octubre de 1705— va arribar a Vic gairebé de forma immediata. L'endemà, els consellers llegien la carta que els havia enviat Marcia Homs: «Vuy, poch antes de las doce horas del mig die, [el consistori] ha rebut carta del Il·lustre senyor conceller en cap y coronel, lo doctor Marcia Homs, ab la qual se serveix participar certament lo rendiment de la ciutat y plassa de Barcelona a nostre cathòlich monarca Carlos Tercer».⁴²

Uns dies després, amb la ciutat de Barcelona ja ocupada per les tropes aliades, Homs escrivia de nou als seus companys del Consell, explicant-los, no sense una manifesta satisfacció, quin havia estat el paper del conseller en cap de Vic en la presa de la capital i com havia estat felicitat per les autoritats del país.

«Explicar los aplausos tinguí tant en la primera entrada de Barselona com en alguna o altre ocasió só entrat en dita ciutat, que me faltan explicacions per reduir-o en escrits. Sí sols dech dir que un senyor diputat me ha vingut a visitar en ma casa, [que el] conseller segon y [el] quint [de Barcelona] me han molt obsequiat y, en fin, quedarà en perpètua memòria que lo conceller en cap de exa Il·lustre ciutat [de Vic] entrà en Barcelona quant los naturals y tropas de nostre Rey entraren en ella (...) y que lo coronel y conceller estigué en lo Real Camp, obsequiant a sa Magestat fins a la entrada de la plassa.»⁴³

40. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 122, 3 de setembre de 1705.

41. Segons Eduard Junyent, el contingent que va acompanyar el conseller en cap a Barcelona fou de 150 homes. JUNYENT, *op. cit.*, p. 250.

42. AMV, Llibre d'acords, 4.29, 1705-1708, f. 7. En aquest consell Jaume Portell, conseller segon, actuava com a president, per trobar-se «en campanya» el conseller en cap, Marcia Homs. És interessant fer notar que la referència al rei Carles III en aquest document, com en la majoria dels que es conserven a l'Arxiu Municipal de Vic, figura completament ratllada. L'explicació no és altra que l'ordre que les autoritats borbòniques van donar a totes les ciutats i pobles de Catalunya el 1715, obligant-los a esborrar dels seus llibres totes les referències a Carles III. TORRAS I RIBÉ, Josep Maria. *Felip V contra Catalunya*. 5a ed. Barcelona: Dalmau, 2013, p. 321. Es tractava, de fet, d'una obsessió de Felip V que es remuntava a l'any 1703, quan el seu rival fou coronat rei d'Espanya a Viena, cosa que, fins i tot, el va portar a ordenar, sense gaire èxit, almenys a Catalunya, esborrar el nom de l'arxiduc Carles d'Àustria del testament de Carles II. CASTELLVÍ, *op. cit.*, vol. 1, p. 417.

43. AMV, Correspondència rebuda, 8.15, 1700-1706, s.f., 21 d'octubre de 1705. En aquest punt, cal fer notar, al meu parer, la necessitat de revisar el paper dels «vigatans» en la Guerra de Successió, ja que

Mostres d'agraïment als aliats

El 27 de novembre de 1705, del calendari julià —equivalent al 8 de desembre als països catòlics del continent—, la reina Anna d'Anglaterra, asseguda al tron del palau de Westminster, va ordenar als Lords i als Comuns aplegar-se davant seu per tal d'anunciar-los que havia rebut unes cartes de Barcelona. A banda dels detalls de la victòria aliada que li remetien el rei Carles III i el comte de Peterborough, la reina va rebre també una carta d'agraïment de la ciutat de Vic.

*«My Lords and Gentlemen, having newly received letters from the King of Spain, and the Earl of Peterborough, which contain a very particular account of our great and happy successes in Catalonia; and suewing at the same time the reasonableness of their being immediately supported, I look upon this to be a matter of so much consequence in itself, and so agreeable to you, that I have ordered a copy of the King of Spain's letter to Myself; a letter from the Junt of the Military Arme of Catalonia; and another letter from the City of Vich; as also and extract of the Earl of Peterborough's letter to Me, to be communicated to both Houses of Parliament. I recommend the consideration of them to you, Gentlemen of the House of Commons, very particularly, as the speediest way to restore the Monarchy of Spain to the House of Austria.»*⁴⁴

Efectivament, tan bon punt a Vic es va saber que Barcelona havia caigut en mans dels aliats, els consellers van enviar una carta a la reina d'Anglaterra, agraint-li el seu suport. Per tal de fer arribar la carta a Londres, van escriure al comte de Peterborough, general de les forces que havien desembarcat a Barcelona.⁴⁵

D'aquesta forma, segons la premsa publicada a Barcelona, la carta dels consellers de Vic —juntament amb les del rei Carles III, de Peterborough i del Braç Militar— va viatjar fins a Portsmouth amb el *Canterbury*, un vaixell de guerra britànic, des d'on el general Stanhope, enviat per Peterborough, va traslladar-se al palau de Sant James, a Londres, residència de la reina.⁴⁶

La carta de la ciutat de Vic, datada el 15 d'octubre de 1705, deia el següent:

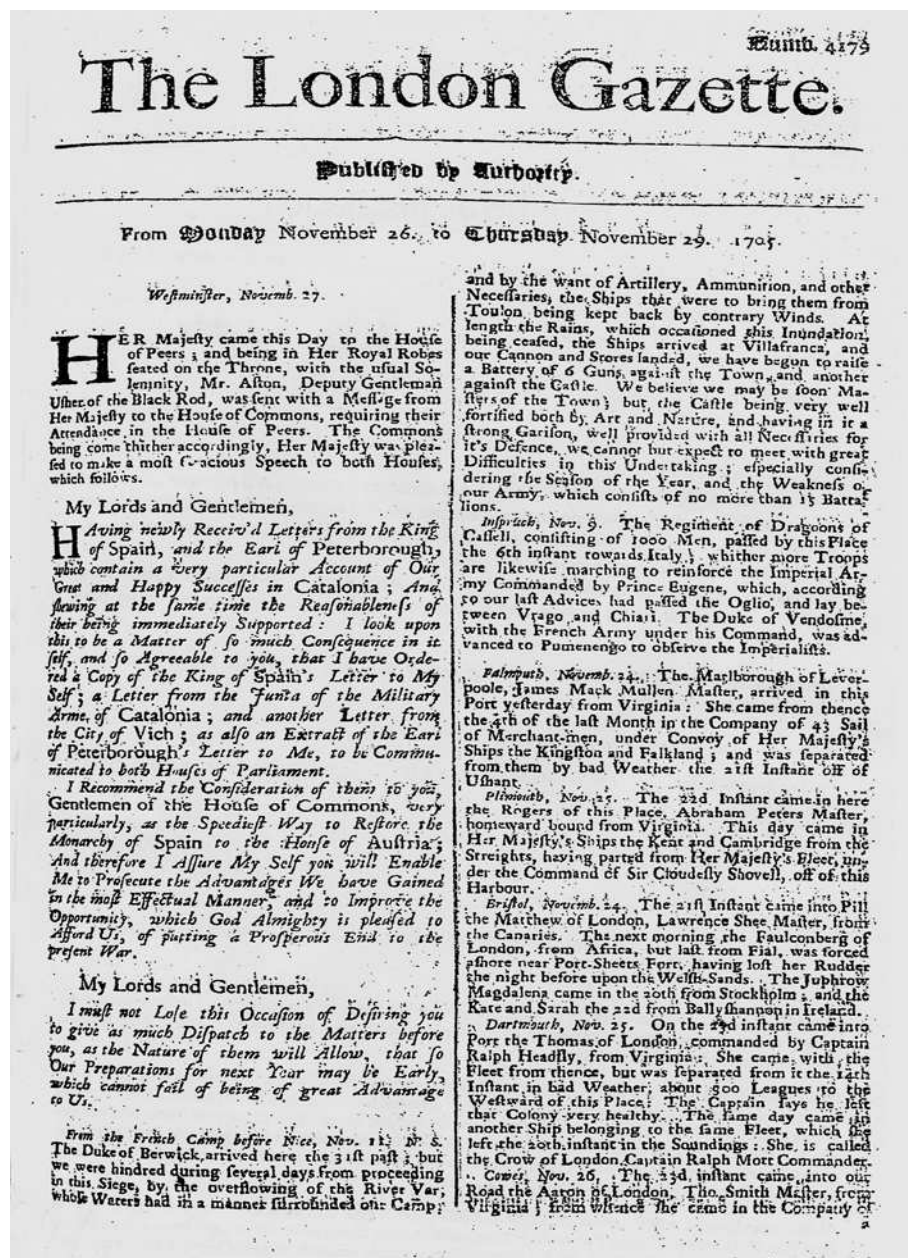
«Senyora, faltaríamos a la ley de buenos vassallos de nuestro Rey y natural Sr. Carlos Tercero (que Dios guarde) sinó rindíamos a V. R. Magestad las devidas gracias, assí como con esta se las damos, de haverle favorecido en la conquista de este Principado con la poderosa armada gobernada por el Excelentísimo conde de Pretiburch [Peterborough], generalísimo de Mar y Tierra, por cuyo gran zelo, constancia, valor y dirección, atropellando las dificultades

sembla que no es tractava només d'un grup de rebels antiborbònics agrupats a l'entorn de capitosts com Jaume Puig de Perafit, sinó que, com es desprèn de la documentació municipal, en el setge de Barcelona de 1705 hi va participar la ciutat de Vic, encapçalada pel mateix conseller primer. Segurament, els homes armats provenien dels gremis i formaven la Coronela d'aquesta ciutat. Tot plegat indica que la revolta dels vigatans va tenir també un component institucional.

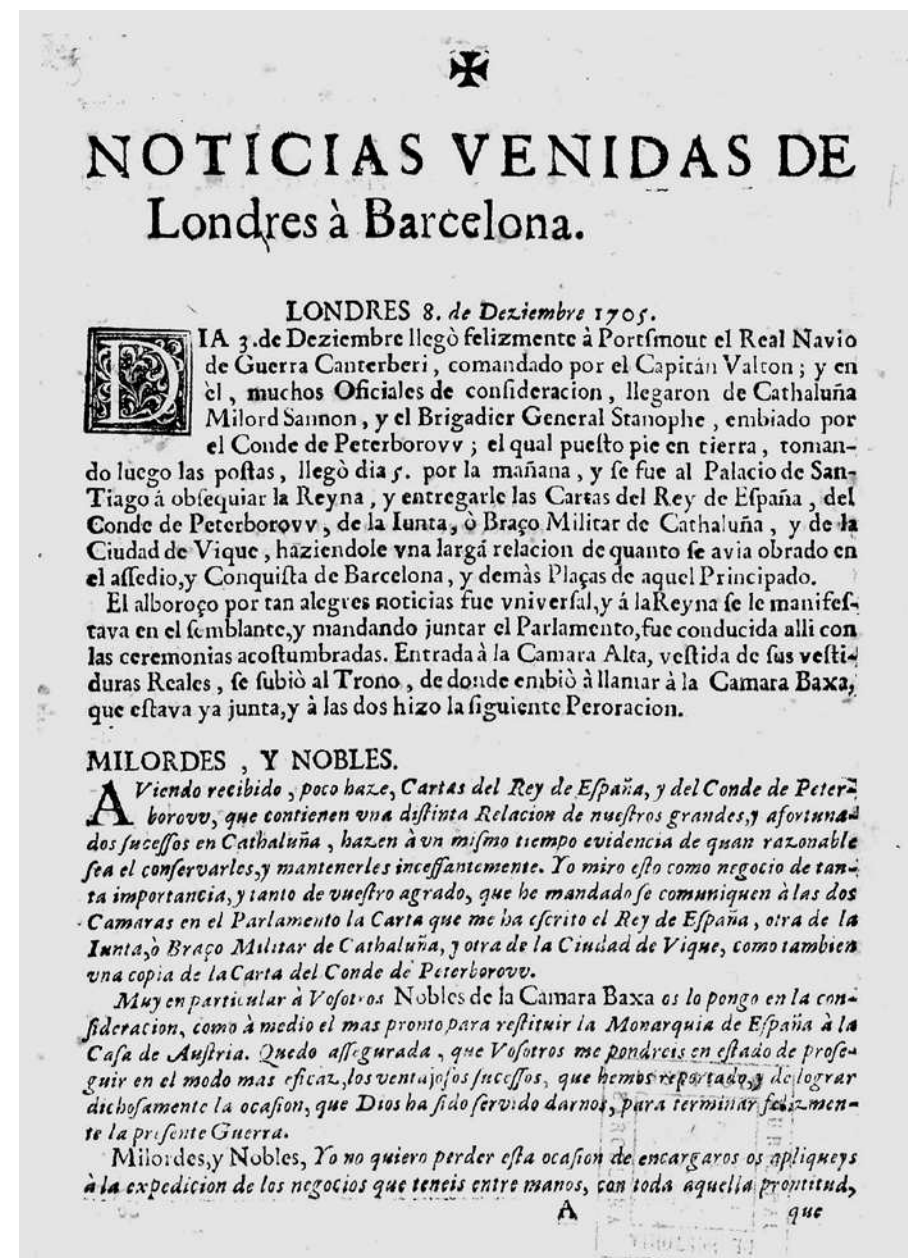
44. El discurs de la reina d'Anglaterra fou publicat a *The London Gazette*, l'òrgan oficial del govern britànic, en el número 4.179, de 26-29 de novembre de 1705 del calendari julià.

45. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 138, 15 d'octubre de 1705.

46. *Noticias venidas de Londres a Barcelona*, Rafael Figueró, 1706. AHCB, Biblioteca, B 1706 8è op. 23.

Portada de The London Gazette de 26-29 de novembre de 1705 (calendari julià), on apareix el discurs de la reina Anna d'Anglaterra davant de les dues cambres del Parlament, en el qual es va referir a la carta que li enviaren els consellers de Vic.

Portada de la gaseta impresa per Rafael Figueró el 1706 que contenia la traducció del discurs fet per la reina Anna d'Anglaterra al Parlament de Westminster. AHCB.

y venciendo los impossibles, que para la empresa se le propusieron, alcanzó glorioso triunfo, así del castillo y fuerte de Monjuich como de la ciudad de Barcelona, y con ella del resto del Principado, de que repetimos a V.R. Magestad nuestras devidas estimaciones, assigurando a V.R. Magestad que si nos tiene con alborozo esta dicha, no dexa de tenernos con summo desconsuelo la distancia que media entre essa Corte y esta Ciudad, privandonos del cumplimiento de nuestro deseo, que es el ponernos personalmente a los Reales pies de V. Magestad, como con cordial affecto lo executamos con esta, pues nadie tan interesado como la Ciudad y nosotros en esta tan superior empresa. Goze V.R. Magestad repetidas enhorabuenas, pues sus armas han sido las que tienen entronizado a nuestro Cathólico Monarcha en este su Principado, esperando que en lo que le queda a conquistar de la Monarquia no le faltara el Real amparo de V. Magestad, en el qual affianzamos el desempenyo y assi quedamos suplicando al Sr. guarde la Real persona de V. Magestad como hemos menester. Vique, y octubre 15 de 1705.»⁴⁷

Uns dies després, el Consell de Vic va enviar una carta semblant a l'emperador Josep I d'Àustria i una altra als Estats Generals d'Holanda, les altres dues potències aliades. Hi ha constància que els consellers van rebre resposta d'Holanda, tal i com els comunicava el març de l'any següent el notari Josep Lluçà, el seu agent a la capital: «Estant en la Cort, és vingut lo senyor don Narcís Feliu, junt ab un senyor olandès, lo qual me ha entregat la carta adjunta, que és de la República de Olanda, crech en resposta de la de V.S.»⁴⁸

Notícies de la guerra

El sistema de correu va permetre, per tant, que algunes de les notícies més rellevants relacionades amb el desenvolupament de la Guerra de Successió arribessin, amb més o menys rapidesa, a coneixement dels consellers de Vic. El 18 de gener de 1706, per exemple, el Consell va deliberar en relació a una carta —que havia arribat a Vic «en dies passats»— enviada pel rei Carles III el 22 de desembre anterior, en la qual els anunciava la presa de València, que va tenir lloc a mitjan d'aquell mes.⁴⁹

D'una forma semblant, el 26 de setembre de 1706 el conseller en cap, que aleshores era Joan Taraval, anunciava al Consell que havia rebut tres cartes de Jaume Portell, síndic de la ciutat a Barcelona, «ab las quals los participa la tant important com favorable victòria que las armas del senyor Emperador y dels Alts Aliats han conseguit del enemich sobre la plassa de Turin, capital del ducat de Saboya».⁵⁰

47. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 138v, 15 d'octubre de 1705.

48. AMV, Correspondència rebuda, 8.15, 1700-1706, s.f., 29 de març de 1706. És possible que el «senyor olandès» que va lliurar la carta als consellers de Vic fos Arnold de Jager o bé Joan Kies, holandesos establerts a Barcelona des de feia anys i que, abans de l'arribada de Felip V, havien actuat com a cònsols d'Holanda a la capital catalana. Sobre el paper d'aquests dos influents personatges en la societat barcelonina de l'època vegeu: GARCIA ESPUCHE, Albert. *Barcelona entre dues guerres. Economia i vida quotidiana (1652-1714)*. Vic: Eumo, 2004, p. 261-365.

49. AMV, Llibre d'acords, 4.29, 1705-1708, f. 34.

50. *Ibidem*, f. 137.

L'alliberament de Torí del setge borbònic per part de l'exèrcit que comandava el príncep Eugeni de Savoia havia tingut lloc el 7 de setembre, és a dir, 19 dies abans. Aquesta informació va arribar a coneixement dels diputats de la Generalitat el 23 de setembre, dia en què es va fer pública a Barcelona, cosa que va permetre a Jaume Portell enviar un correu extraordinari per tal d'informar-ne els consellers de Vic. Rebuda la notícia, el Consell va fer arribar a l'agent una carta adreçada al virrei de Catalunya, el comte d'Ulfeldt, per tal de donar-li l'enhorabona.⁵¹

Una cosa semblant va ocórrer amb motiu de l'entrada de l'exèrcit imperial a Nàpols, el 7 de juliol de 1707. Aquesta notícia va arribar a Barcelona, tal i com explicava la premsa de l'època, el 21 d'aquell mes, a través del marquès de Rofrano, que n'informà el rei Carles III. Tot seguit, aquell mateix dia, Ramon de Vilana Perles, secretari del rei, ho va comunicar als consellers de Barcelona i la notícia es va fer pública. El 25 de juliol, els consellers de Vic, a través del notari Joan Francesc Verneda, feien arribar una carta al rei per tal d'expressar-li «lo contento y alegria universal que ha cabut a esta ciutat y individuos desta de haver-se ja posat lo Regne de Nàpols baix la obediència y suau domini de V. Magestad». La notícia d'aquesta important victòria, per tant, va arribar a Vic 18 dies després d'haver-se produït i al cap de quatre d'haver-se difós a Barcelona.⁵²

Sigui com vulgui, no tot havien de ser bones notícies. El 16 de novembre de 1707, davant el rumor que la guarnició de Lleida havia capitulat, els consellers de Vic escrivien, alarmats, als seus homòlegs de Manresa, demanant-los informació més precisa. Els consellers s'oferien, fins i tot, a pagar els correus enviats des de la capital del Bages.

«Est matí se han distribuït per esta ciutat unas veus de que la plassa de Lleyda era perduda, lo que nos te ab lo desconsuelo que no permet explicació. Per nostre assert desitjariem saber lo rumbo y derrota pren lo enemich. Perçó estimariem a V.S. sie servit donarnos totas aquellas noticias que acerca lo melancòlich assumpto pu[gui] adsquirir, no reparant en enviar propis a la satisfacció dels quals acudirem, com y també en servir a V.S. en tot lo que sie servit manarnos.»⁵³

Un dia després, els consellers de Manresa enviaven la resposta, confirmant que Lleida havia caigut el dia 11 de novembre: «Tenim rebuda per propi la de V.S., y en resposta de son contengut diem que las noticias havem tingudas són que disapte prop passat se rendí en Lleyda lo castell del Rey».⁵⁴

51. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 166v. La notícia de l'alliberament de Torí va arribar a coneixement dels diputats de la Generalitat el dia 23 de setembre, a les cinc de la tarda, a través d'un enviat del comte d'Ulfeldt, virrei de Catalunya. DGC, vol. 10, p. 736.

52. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 186v. La notícia de la conquesta de Nàpols fou explicada en una relació impresa per Rafael Figueró, titulada *Diario del destacamiento de la armada Cesárea en Italia, comandado por el Excelentísimo Señor general conde Daun, para recobrar por la Augustísima Casa el Reyno de Nápoles, puesto en las reales manos del Rey nuestro Señor por el marqués de Rofrano, gentil hombre de cámara de su Magestad, que llegó a este puerto jueves a 21 de julio de 1707*. Biblioteca Universitària de Barcelona (BUB), B-65/4/3-28. La notificació que van rebre els consellers de Barcelona consta a: *Dietari de l'Antic Consell Barceloní* (DACB), vol. XXVI, p. 232.

53. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 197v.

54. AMV, Correspondència rebuda, 8.16, 1707-1712, s.f., 17 de novembre de 1707.

Al llarg dels mesos següents, els consellers de Vic van continuar rebent notícies des de Barcelona. Així, per exemple, el 20 de juny de 1709 el notari Simó Gallart, actuant com a agent, els informava que a Barcelona s'havia fet pública la notícia que les potències aliades i França havien signat uns acords de pau preliminaris a la Haia, amb un resultat, segons Gallart, molt favorable als catalans: «ahir dimecres al mitg die arribà y se publicà la notícia de quedar acordat per la effectuació de la pau, lo preliminar de evacuar lo duch de Anjou la España». Com es pot comprovar, així doncs, durant la Guerra de Successió els consellers de Vic no van restar aliens al que succeïa a Europa, fins i tot en afers relacionats amb l'alta política.⁵⁵

De forma semblant, el primer d'agost de 1710 el Consell va rebre —per correu exprés arribat a la ciutat aquell matí— una carta de la reina Elisabet Cristina de Brunsvic, datada el dia abans, en la qual els informava de la victòria que l'exèrcit aliât havia obtingut a Almenar, prop de Lleida. La notícia del resultat d'aquesta important batalla, que va tenir lloc el 27 de juliol, va arribar a Barcelona dos dies després i al cap d'uns altres tres ja era coneguda a la capital d'Osona.⁵⁶

La notícia de la mort de l'emperador Josep I, germà de Carles III, que s'esdevingué a Viena el 17 d'abril de 1711, va arribar a coneixement dels consellers de Vic el 16 de maig; és a dir, un mes després, tal i com es constata en la resposta que el Consell va enviar a Ramon de Codina, aleshores agent a Barcelona, que fou qui prèviament els n'havia informat. El darrer dia d'aquell mes, els consellers tornaven a escriure a Codina, aquesta vegada per confirmar-li la recepció d'una carta del rei en la qual els comunicava oficialment la mort de l'emperador.⁵⁷

A resultes d'això, el rei Carles III va partir cap a Viena per succeir el seu germà. El nou emperador, Carles VI, fou elegit en una cerimònia celebrada a Frankfurt el 12 d'octubre de 1711. L'elecció fou comunicada als consellers de Vic per la reina Elisabet Cristina de Brunsvic —que restava a Barcelona en qualitat de governadora— a través d'una carta, datada el 20 de novembre, que aquells van rebre el dia 1 de desembre.⁵⁸

Durant els mesos següents, les notícies relacionades amb la Guerra de Successió van continuar arribant a Vic, ja fos a través de correus extraordinaris o de l'estafeta. Ara bé, a partir de l'estiu de 1713, un cop iniciat el setge de Barcelona, els interlocutors habituals dels consellers foren els caps de l'exèrcit borbònic que

55. *Ibidem*, s.f., 20 de juny de 1709. Segons els impresos que van circular per Barcelona, però, la notícia de la signatura dels preliminars va arribar a aquesta ciutat el 21 de juny. *Capítulos preliminares de la paz que se concluyeron en el Haya y ha remitido al Rey nuestro Señor (Dios le guarde) el señor duque príncipe de Marlebourg (...) con el señor Schadeberg, hijo del señor barón de Heems, embiado de la Sacra Cesárea Magestad del señor Emperador en Olanda, el qual partió del Haya en 30 de mayo y llegó a esta ciudad el viernes 21 de junio*, Rafael Figueró, 1709. BC, F. Bon. 12750. Sobre el fracàs de les negociacions de la Haia vegeu: ALBAREDA, Joaquim. *El «cas dels catalans». La conducta dels aliats arran de la Guerra de Successió (1705-1742)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2005, p. 90-97.

56. AMV, Llibre d'acords, 4.31, 1710-1712, f. 39. El marquès d'Erendazu, de part de la reina, va informar sobre la victòria a Almenar als diputats de la Generalitat el 29 de juliol de 1710. DGC, vol. 10, p. 1.027. D'igual forma, el marquès en va informar els consellers de Barcelona aquell mateix dia. DACB, vol. XXVII, p. 29.

57. AMV, Correspondència enviada, 7.14, 1708-1711, f. 167v i 168. El rei Carles III va comunicar oficialment la mort del seu germà als diputats de la Generalitat a través d'un reial despatx, datat a Barcelona el 26 de maig. DGC, vol. 10, p. 1.155.

58. AMV, Llibre d'acords, 4.31, 1710-1712, f. 231.

havien ocupat el país. De fet, el 28 d'agost d'aquell any, tan bon punt es va saber que les tropes comandades pel general Feliciano Bracamonte eren al Congost, el Consell va resoldre donar obediència a Felip V. Tot seguit, els consellers van enviar sengles cartes de submissió a Bracamonte i al duc de Pòpuli, cap de l'exèrcit borbònic a Catalunya.⁵⁹

La notícia de la caiguda definitiva de Barcelona en mans de Felip V, l'11 de setembre de 1714, va arribar a coneixement de les autoritats de Vic l'endemà, segons es desprèn de l'acta del consell celebrat aquell dia. «Se te noticia certa —deien els consellers— de que lo dia de ahir las armas de nostre Cathòlic monarcha y senyor Felip Quint, Rey de las Espanyas (Déu lo guarde), havien lograt la bona fortuna del rendiment de la ciutat de Barcelona». Tot seguit, el Consell va resoldre escriure al duc de Berwick, aleshores cap de l'exèrcit borbònic, per felicitar-lo.⁶⁰

Finalment, el 27 de setembre, el Consell llegia una carta que els havia enviat el mariscal francès, datada al camp de Barcelona el dia 20, en la qual els comunicava oficialment la presa de la ciutat i els ordenava la celebració d'un *Te Deum* i lluminàries per l'èxit obtingut.⁶¹

Els avantatges de la impremta

La facilitat que oferia la impremta per a reproduir documents a gran escala va contribuir, i molt, a millorar la comunicació de les institucions de Barcelona amb les de la resta del país. Per posar un exemple, el novembre de 1700, arran de la mort de Carles II, els diputats del General van fer arribar als delegats locals un document que contenia les raons per les quals havien acceptat —seguint les ordres de la reina— la continuïtat del príncep de Darmstadt com a virrei, a pesar que això era contrari a les constitucions de Catalunya. Els diputats manaven als seus representants «que distribuescan en tots los pobles de sas collectas tots los papers impresos que se'ls remeten a effecte de que estigan ab la deguda intelligença dels motius han tingut sas senyorias pera assentir a que sa Excel·lència, no obstant la mort de sa Magestat (que glòria haja), continue durant son trienni en ser virrey».⁶²

Amb aquesta finalitat, la Generalitat va encarregar a Rafael Figueró la impressió de 5.000 còpies de la carta de la reina, del testament de Carles II i de la deliberació feta pels diputats en relació a la continuïtat del virrei. El 9 de desembre, Segimon Mas, diputat local de Vic, confirmava la recepció de tots aquells documents:

59. AMV, Correspondència enviada, 7.15, 1711-1715, f. 114v. La resolució de donar obediència a Felip V fou presa el dia 28 d'agost de 1713, tal i com es desprèn de les deliberacions del Consell. AMV, Llibre d'acords, 4.32, 1712-1715, f. 89v.

60. AMV, Llibre d'acords, 4.32, 1712-1715, f. 224. La transcripció de la carta dels consellers de Vic al duc de Berwick figura al copiadore de cartes del Consell. AMV, Correspondència enviada, 7.15, 1711-1715, f. 141v.

61. AMV, Llibre d'acords, 4.32, 1712-1715, f. 233.

62. ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1698, part 4a, Sèrie General (N), 257, f. 476v.

«Rebo la [carta] de V.S.F. de 18 del mes novembre passat, junt ab los dos plechs de papers estampats de la disposició testamentària del Rey nostre Senyor (que santa glòria haja) y demés contengut en dits papers y en continent y ab la brevedat possible he procurat en distribuir-las per los llochs de més concurs de esta collecta.»⁶³

Entre els avantatges que oferia la impremta cal destacar, a més, el de facilitar la reproducció de la legislació, cosa que permetia distribuir-la arreu del país per tal que les autoritats locals en tinguessin coneixement. De les Constitucions de 1702, per exemple, Figueró en va imprimir, per ordre de la Generalitat, un total de 1.200 exemplars, un bon nombre dels quals foren repartits per totes les ciutats i pobles de Catalunya a través de quatre correus propis.⁶⁴

Com es pot comprovar, Rafael Figueró va tenir un paper fonamental en aquesta tasca. Aquest impressor, nascut a Manlleu el 1642, va esdevenir, tant a nivell quantitatiu com qualitatiu, el més important de la Catalunya moderna. De fet, va treballar per a la majoria de les institucions polítiques del país, com la Generalitat, l'administració reial o el Braç Militar, per bé que el moment culminant arribà el 1706, quan Carles III, que poc abans havia desembarcat a Barcelona, el nomenà impressor reial.⁶⁵

El fet que Figueró fos l'estamper del General explica, per tant, perquè era el responsable d'imprimir les cartes circulars que aquesta institució enviava a les delegacions locals. El 30 de desembre de 1707, per exemple, els diputats es van reunir per tractar sobre el contingut d'una carta que els havia enviat el rei Carles III, datada el 23 d'aquell mes, en la qual demanava un donatiu econòmic per tal de formar un exèrcit regular, compost per 5.000 soldats, destinat a la defensa del Principat. Davant la petició del rei, els diputats van manar que fossin escrites cartes circulars a totes les ciutats i viles, «embiant a cada una de ellas còpia impresa del dit Real Despaig, a fi de que sia a totom notoria la dita Real disposició». Rafael Figueró va rebre l'encàrrec d'imprimir 3.000 còpies de la carta circular i 3.000 més del despatx reial.⁶⁶

63. ACA, Generalitat, Cartes rebudes, 1700-1701, Sèrie R, 132, f. 202. Es tracta de l'imprès que porta per encapçalament *Carta real, escrita als molt Il·lustres y Fidelíssims Senyors diputats y oydors de comptes del General del Principat de Cathalunya, la data de la qual és en Madrit al 1 de nohembre 1700*, Rafael Figueró, 1700. BC, F. Bon. 12695.

64. DGC, vol. 10, 144. Es tracta de l'obra titulada *Constitucions, capítols y actes de Cort fetas y atorgats per la S.C.R. Magestat del Rey nostre Senyor don Felip IV de Aragó y V de Castella, comte de Barcelona (...) en la primera Cort celebrada als cathalans en la ciutat de Barcelona, en lo monestir de Sant Francesch, en los anys 1701 y 1702*, Rafael Figueró, 1702. BC, 11-VII-22. El pagament dels quatre correus, que va ascendir a 132 lliures i 13 sous, consta a: ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1701, part 2a, Sèrie General (N), 260, f. 250v.

65. En aquest sentit, vegeu: CAMPRUBÍ, Xevi. *L'impressor Rafael Figueró (1642-1726) i la premsa a la Catalunya del seu temps*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2014.

66. La deliberació dels diputats en relació a la carta reial es troba a: ACA, Generalitat, Deliberacions del consistori, trienni de 1707, part 1a, Sèrie General (N), 270, f. 79. Rafael Figueró va cobrar 26 lliures, un sou i quatre diners de la Generalitat per la impressió de les 3.000 cartes circulars «per enviar per Cathalunya per fer a saber lo del donatiu que's tindrian de fer 5.000 soldats per la Província» i unes altres 52 lliures, dos sous i vuit diners per les 3.000 còpies de la carta del rei. ACA, Generalitat, Correu i Menut, Cautales, 1704-1712, Sèrie V, 252, n. 36, 6 de febrer de 1708.

D'aquesta forma, el 2 de gener de 1708 —és a dir, tres dies després de l'ordre donada pels diputats—, les cartes impreses arribaven a mans dels consellers de Vic, tal i com reflecteix el Llibre d'acords. «Lo die de ahir reberen una carta del Excel·lentíssim y Fidelíssim concistori de deputats y ohidors del General del present Principat de Cathalunya, junt ab una còpia impresa de la Real carta que sa Magestat (Déu lo guarde) fonch servit fer a dit Excel·lentíssim y Fidelíssim concistori». Tot seguit, els consellers responien als diputats, confirmant la recepció de la carta circular, «junt ab la còpia impresa de la Real carta de sa Magestat».⁶⁷

A banda de les cartes circulars, la impremta servia també per a reproduir edictes o crides, que, de la mateixa manera, eren repartides per totes les ciutats i pobles de Catalunya, on eren posades en llocs públics, a la vista de tothom. El 31 de desembre de 1707, davant la necessitat de disposar d'aram per fabricar moneda de billó, el Consell de Cent va distribuir unes crides per tot el Principat, com consta en la carta que van rebre els consellers de Vic.

«Lo die 21 del corrent foren publicadas cridas en la conformitat serà V.S. servit vèurer ab las que impresas remetem inclusas. Y com desitgem nosaltres [els consellers de Barcelona] lo total compliment, nos ha aparegut seria de alguna utilitat que ditas cridas vinguessen a intel·ligencia de totom, per lo que estimarem sien servits manar fixar las ditas impresas cridas en la plassa y altras parts oportunas.»⁶⁸

El 5 de gener següent, els consellers van respondre al Consell de Cent, confirmant que havien complert les seves ordres: «Excel·lentíssim senyor, en continent de rebuda la [carta] de V.E. donarem providència en fer fixar per los cantons de las plassas y llochs acostumats desta Ciutat las adjuntas còpies de las cridas».⁶⁹

D'altra banda, val a dir també que la impremta va contribuir a popularitzar les gasetes —la premsa periòdica de l'època—, un fenomen que havia aparegut a Europa a principis del segle XVII i que durant la Guerra de Successió va adquirir una gran importància com a instrument propagandístic. Durant aquell conflicte, la publicació de gasetes a Catalunya fou explotada en règim de monopoli per Rafael Figueró, gràcies al privilegi que Carles III li atorgà el gener de 1706, conjuntament amb el títol d'impressor reial.

D'aquesta forma, les gasetes de Figueró es distribuïen per tot el territori català. Hi ha constància, en aquest sentit, que els consellers de Vic les rebien a través dels seus agents a la capital. Els dies 15 i 22 d'agost de 1706, per exemple, el notari Jaume Portell, en unes cartes adreçades als consellers, escrivia: «remeto dos gasetas a V.S.».⁷⁰

67. AMV, Llibre d'acords, 4.29, 1705-1708, f. 253. La resposta dels consellers de Vic als diputats, acusant la rebuda de les cartes, es troba a: AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 205v. Es tracta de l'imprès titulat *Còpia de la real carta ab que la Magestat del Rey nostre Senyor (...) és estat servit lo dia 23 de desembre de 1707 afavorir al Excel·lentíssim y Fidelíssim consistori de Deputats y Oydors de Comptes del present Principat de Cathalunya*, Rafael Figueró, 1707. BC, F. Bon. 4905.

68. AMV, Correspondència rebuda, 8.16, 1707-1712, s.f., 31 de desembre de 1707.

69. AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 207.

70. AMV, Correspondència rebuda, 8.15, 1700-1706, s.f., 15 i 22 d'agost de 1706.

Unes setmanes després, el 15 de setembre, Ramon de Codina i Ferreras escrivia als consellers des de Barcelona i, entre altres coses, els deia: «per la estafeta de València se ha sabut que als 4 o 5 del corrent se rendí Alicant». La notícia de la capitulació de la guarnició borbònica del castell alacantí, de fet, es va publicar en una gasetta impresa per Figueró, titulada *Noticias venidas de Valencia a Barcelona por el correo ordinario, día 14 de setiembre de 1706*. Segons sembla, Jaume Portell va fer tard a enviar-la a Vic, per la qual cosa, com consta en la carta que va escriure als consellers el dia 18 de setembre, ho va fer uns dies després: «dimars [14 setembre] al partir-se los traginers isqué gazeta. No fuí a temps a remètrer-la y ara va inclusa».⁷¹

De vegades, des de Vic es tenia també accés a notícies publicades a la premsa internacional. A finals d'abril de 1706, durant el setge que l'exèrcit de Felip V va posar a Barcelona, els consellers van rebre una carta de Josep de Feu i Feliu, en la qual els informava de l'arribada de reforços des d'Anglaterra, tal i com, segons deia, explicaven les gasettes franceses:

«Nostra causa no necessita sinó de temps, perquè las flotas pугan venir de Inglaterra, Olanda y Portugal, de las quals las noticias más ciertas són, en primer lloch, que las gasetas que an vingut de França diuen com a 9 de mars partiren de Inglaterra la última esquadra per Catalunya. Y com ells o dihuen se pot trèurer sens ningun reparo.»⁷²

En altres ocasions, des de Vic es procurava distribuir les gasettes que arribaven de Barcelona. El 6 d'octubre de 1707 els consellers escrivien a Eudald Perestevé, de Ripoll, per informar-lo de la situació en què es trobava la ciutat de Lleida. «Las noticias que de present tenim, axí de las partidas de Lleyda, com y també de Italia, van ab tota expressió ab la adjunta gazeta». Dos dies després, Perestevé agraià als consellers l'enviament: «rebo la [carta] de V.S. ab tota estima y les dono las gracias de la mercè me an feta de la gazeta, que-s estada molt lagida en casa». Es tractava de la *Gazeta, publicada en Barcelona dia 17 de setiembre 1707*, impresa per Rafael Figueró, la qual, efectivament, recollia notícies procedents d'Itàlia i altres de relacionades amb els preparatius que feia l'exèrcit del duc d'Orleans per iniciar el setge de Lleida.⁷³

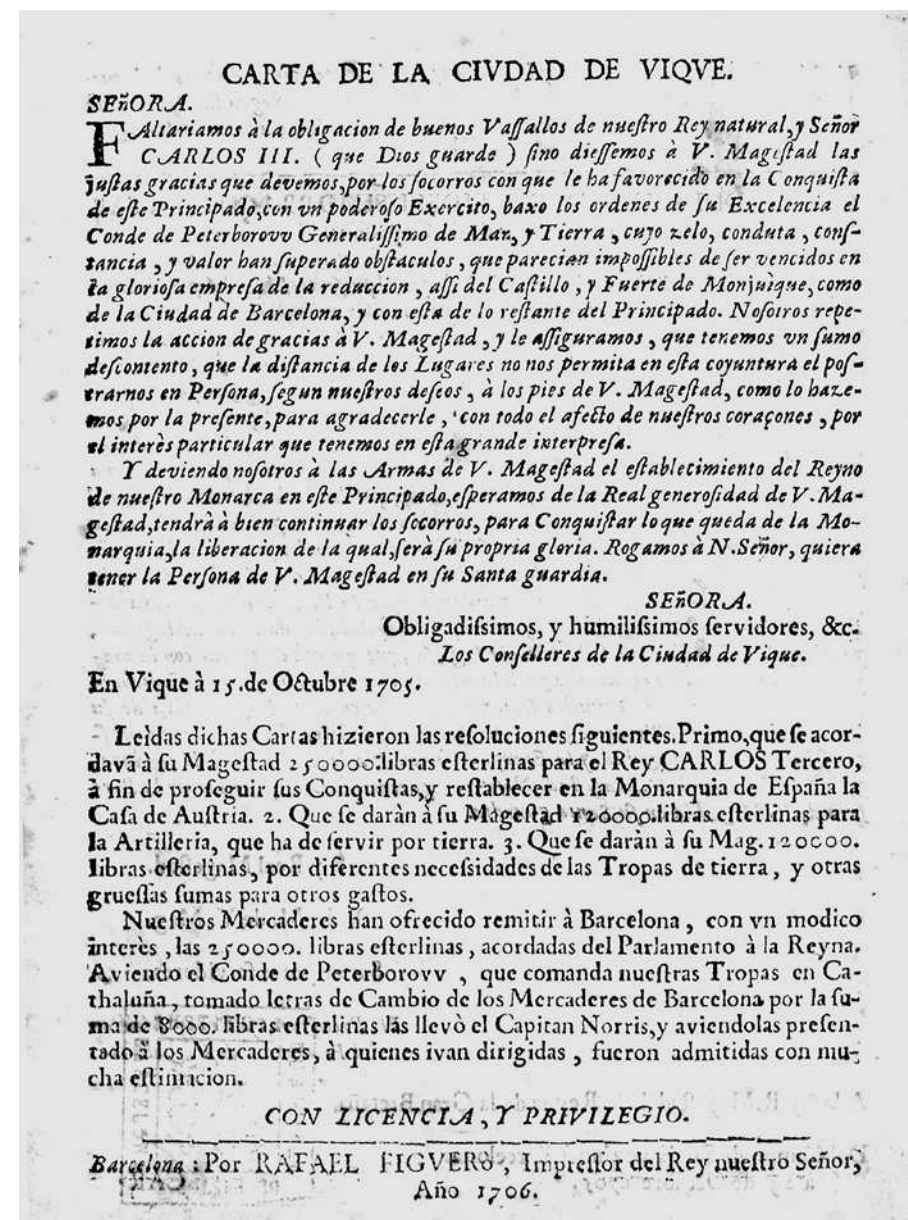
Durant el setge de Barcelona de 1713-1714 les gasettes publicades per Rafael Figueró van adquirir un gran protagonisme, sobretot perquè van esdevenir l'òrgan oficial de la resistència. A partir d'aleshores, els continguts, destinats a minimitzar els efectes del setge i a enaltir el paper dels defensors, eren elaborats pel propi govern de Catalunya, a través de la Junta de Política, un dels organismes que conformaven la trenta-sisena. Això va significar, sens dubte, la creació, per primer i únic cop a Catalunya, d'una veritable premsa d'Estat.⁷⁴

71. *Ibidem*, s.f., 15 i 18 de setembre de 1706. La gasetta publicada per Figueró a: BC, F. Bon. 555.

72. AMV, Correspondència rebuda, 8.15, 1700-1706, s.f., 28 d'abril de 1706.

73. La carta dels consellers de Vic a Eudald Perestevé consta a: AMV, Correspondència enviada, 7.13, 1701-1708, f. 193v. La resposta de Perestevé a: AMV, Correspondència rebuda, 8.16, 1707-1712, s.f., 8 d'octubre de 1707. L'únic exemplar conegut d'aquesta gasetta es troba a: Biblioteca Borja (BB), Patrimoni, *N 15-III-15a.44.

74. Sobre la gasetta editada per Rafael Figueró durant el setge de Barcelona de 1714 vegeu: ALCOBERRÓ, Agustí; CAMPABADAL, Mireia; CAMPRUBÍ, Xevi. *El setge de Barcelona, 1713-1714. Diario del sitio y*

Transcripció de la carta que els consellers de Vic van enviar a la reina Anna d'Anglaterra l'octubre de 1705, tal i com es va publicar a la gasetta titulada *Noticias venidas de Londres a Barcelona*, impresa per Rafael Figueró. AHCB.

D'aquesta forma, el *Diario del sitio y defensa de Barcelona* —nom que va adoptar la gaseta impresa per Figueró durant el setge de 1714— era enviat, amb finalitats propagandístiques, als ambaixadors que el govern català tenia repartits per Europa, principalment a Viena, Londres i la Haia, capitals de les potències que havien format part de la Gran Aliança. A la vegada, el govern català procurava repartir les gasetes per l'interior del país, amb l'objectiu d'incitar la població a la resistència. L'agost de 1713, la Junta de Guerra, un altre dels organismes que conformaven la trenta-sisena, va donar instruccions als diputats de la Generalitat —el braç executor del Govern— per tal que escrivissin als jurats d'Olot, que en aquell moment es trobava amenaçada per l'exèrcit borbònic.

«[La Junta de Guerra] delibera (...) se servís manar scriur una carta als doctor Baltasar Llunes y doctor Francisco Sala, de la dita vila de Olot, animant-los y esperans-los ab los socorros que-s premeditan, y axí matex remeter-los las cartas circulars, gasetas y las cridas manadas publicar per V.E.F. y per esta Excel·lentíssima Ciutat, y entregar-ne al portador, per spargirlas ahont convinga, peraque ab ellas se te per constant se animaran a defensar-se de las hostilitats los amenasan los enemichs.»⁷⁵

No es pot descartar, per tant, que entre els llocs on es van escampar les gasetes hi figurés la ciutat de Vic, que en aquell moment —a començament del mes d'agost de 1713— es trobava en una situació semblant a la d'Olot.

Vic a la premsa de l'època

Al llarg de la Guerra de Successió, Vic fou també objecte d'atenció per part de la premsa. Una gaseta publicada per Rafael Figueró el 1706 —titulada *Noticias venidas de Londres a Barcelona*— feia esment del discurs que la reina Anna d'Anglaterra va fer davant del Parlament, tot fent referència a la carta d'agraïment que, com ha estat explicat, li van enviar els consellers de Vic. La gaseta, en aquest sentit, reproduïa el discurs de la reina, així com també les cartes que li havien enviat el rei Carles III, el comte de Peterborough, el Braç Militar de Catalunya i la ciutat de Vic.⁷⁶

Uns anys després, el nom de Vic va adquirir encara més protagonisme a la premsa, amb motiu de la visita que el rei Carles III va fer a la ciutat, el gener de 1710. La narració de l'estada del monarca a la capital osonenca fou recollida en una extensa relació impresa per Figueró, titulada *Diario del viage del Rey nuestro Señor (Dios le guarde) que executó para Gerona y otras partes del Principado*. En concret, el rei va romandre a Vic entre els dies 22 i 29 de gener, durant els quals va participar

defensa de Barcelona, València: Tres i Quatre, 2008. Pel que fa a la circulació de la informació entre la capital i la resta de Catalunya, vegeu: ALCOBERRÓ, Agustí. «L'intercanvi d'informació entre Barcelona i el rerepaís durant el setge de 1713-1714». A: DANTÍ, *Les xarxes urbanes...*, op. cit., p. 315-329, i CAMPRUBÍ, Xevi. «Les gasetes de Rafael Figueró: una eina al servei de la informació i la resistència durant la Guerra de Successió», comunicació presentada en el congrés internacional *Els tractats d'Utrecht: Clarors i foscors de la pau. La resistència dels catalans*, celebrat a Barcelona l'abril de 2014.

75. ACA, Generalitat, Sèrie G, 123, f. 56v.

76. AHCB, Biblioteca, B 1706 8è op. 23.

Portada de la relació, en forma de diari, del viatge que el rei Carles III va fer per l'interior del país el gener de 1710 i que conté la narració dels actes que es van fer a Vic durant la seva estada. BC.

en nombrosos actes, tant religiosos com lúdics. Segons la relació publicada, els ciutadans de Vic van rebre el rei amb grans mostres d'alegria quan aquest es va deixar veure al balcó de la casa de la Diputació, a la plaça Major, on es va hostatjar.

«La plaza estaba dispuesta con varias cuadrillas de músicos, abuelos i clarines, que incessantemente festejaban la Real persona, prosiguiendo esta armonia hasta las doce de la noche. Y cerrado el día, no obstante la insinuación dada de que se excusasse todo género de gastos, se empezaron las luminarias con gran lucimiento de antorchas y faroles, y seguidamente, saliendo du Magestad al balcon, se disparó un castillo de fuego, que se avia dispuesto sobre la fuente, que se halla en medio de dicha plaza, con gran proporción, coronando lo restante de la noche con bayles y otras demostraciones expressivas del contento que cabia a aquella ciudad de tener al Rey nuestro Señor en ella.»⁷⁷

D'una forma semblant, els vigatans van estar en boca de la premsa internacional, sobretot l'any 1705, durant els primers compassos de la Guerra de Successió a Catalunya. La *Gazette* de París, per exemple, en el número publicat el 19 de setembre d'aquell any, poc després de l'arribada de la flota aliada a Barcelona, assegurava que el Principat de Catalunya es mantenia fidel a Felip V, amb l'excepció de la plana de Vic.

«La noblesse et les peuples de la Principauté de Catalogne ont donné jusqu'ua present toutes les preuves possibles de leur fidelité et de leur zele, a l'exception d'environ huit cent paisans de la plaine de Vich.»⁷⁸

La gasetta francesa, evidentment borbònica, assegurava unes setmanes després, en el número del 17 d'octubre, que els rebels de la plana de Vic havien ocupat els passos que comunicaven amb Barcelona i que, per aquest motiu, es feia impossible tenir notícies del que estava succeint a Catalunya.

«La difficulté que les courriers ont eüe à passer à cause des partis de rebelles de la Plaine de Vich qui courent la campagne et qui ont occupé les passages, a fait qu'on a esté plusieurs jours sans avoir de nouvelles de Catalogne.»⁷⁹

Al seu torn, la premsa anglesa, partidària de l'arxiduc Carles d'Àustria, ressaltava la contribució dels voluntaris vigatans en la invasió aliada del Principat. Així, *The London Gazette*, l'òrgan oficial del govern britànic, explicava que, segons algunes fonts, els revoltats procedents de Vic arribaven als cinc mil:

«The letters from Paris which came in this day confirm the arrival of the Confederate Fleet before Barcelona the 22d, and add that we had landed 10000 men there, who had been joined by 2 or 3000, other advices say 5000, malecontents from Vick.»⁸⁰

77. BC, F. Bon. 3023. Sobre la visita de Carles III a Vic vegeu: GUDIOL, Josep. *Dos episodis vigatans*. Vic: Impremta Portavella, 1911; GARGANTÉ, Maria. «“Sumptuosas fiestas, festivas demonstraciones y lúcidos obsequios”: festa i èfimer a la ciutat de Vic al segle XVIII». *Ausa* [Vic], XXIV/164 (2009), p. 321-341, i JUNYENT, op. cit., p. 251.

78. *Gazette*, du 19 septembre 1705.

79. *Gazette*, du 17 octobre 1705.

80. *The London Gazette*, from Monday September 3 to Thursday September 6, 1705.

Conclusions

L'existència d'un servei de correu ordinari entre Vic i Barcelona, complementat amb l'ús de correus propis, va permetre que durant la Guerra de Successió les notícies sobre els principals esdeveniments que tenien lloc arreu d'Europa arribessin amb facilitat a la capital d'Osona. Fins i tot, com ha estat mostrat, a principi del segle XVIII la premsa periòdica era un fenomen perfectament consolidat a Catalunya, no només a la capital, sinó que també era ben present en llocs allunyats, com podien ser Vic o Ripoll.

Cal pensar, a més, que aquest no deuria ser un cas aïllat, sinó que molt probablement un servei de correu ordinari semblant al que unia Vic amb Barcelona existia en altres caps de vegueria de Catalunya. Aquest fet, juntament amb els eixos de correu que unien Barcelona amb Lleida, Tarragona i Girona —a través de les estafetes de Madrid, València i Perpinyà, respectivament— fa pensar que a l'època moderna tot el territori català estava perfectament estructurat a nivell comunicatiu. A banda de facilitar la circulació d'informació, els beneficis que el correu va aportar al comerç, així com també a la cohesió territorial, són, al meu parer, indubtables. L'impacte d'això en el desenvolupament econòmic del país, en qualsevol cas, és un aspecte que caldria estudiar més a fons i que escapa dels objectius d'aquest article.

Sigui com vulgui, a més de permetre constatar, com a novetat, l'existència d'aquest correu ordinari entre Vic i Barcelona, aquest treball ha servit per mostrar que en temps moderns la Catalunya interior no era un indret aïllat de la capital. Més aviat al contrari, el sistema de correu feia possible que les institucions polítiques de Barcelona estiguessin en contacte permanent amb les delegacions locals, fent-los arribar ordres, instruccions i documents de caràcter legislatiu, generalment impresos.

De fet, la capacitat de la impremta a l'hora de reproduir documents a gran escala va fer més àgil el funcionament de la societat moderna. Els avantatges de la nova tecnologia, en aquest sentit, es van fer visibles en molts àmbits, com, per exemple, en el polític, el legislatiu, l'administratiu, el judicial, el laboral i el religiós. Al meu parer, la utilització del paper imprès amb finalitats pràctiques, més relacionades amb la vida quotidiana, va suposar la veritable «revolució» de la impremta, més que no la seva contribució, a través del llibre imprès, a la difusió del coneixement i de la cultura. Això explica la proliferació, a partir del darrer terç del segle XVII, coincidint amb un moment de recuperació econòmica, de nombrosos tallers tipogràfics, instal·lats principalment a Barcelona, que sobreviuen gràcies als treballs de poca extensió. Curiosament, Rafael Figueró, el més important dels impressors catalans, que va tenir un paper de primer ordre en la circulació de notícies i d'informació entre Vic i Barcelona, era natural de la comarca d'Osona.

